

Základní škola a Mateřská škola Myslibořice

č.p. 170, 675 60 Myslibořice

IČO 70279993, č.ú.: 161942138/0300, tel.: 568 864 324

e-mail: kancelar@zsmysliborice.cz www.zsmysliborice.cz

Program proti šikanování

Program proti šikanování vychází z Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. 24 246/2008-6 a je součástí Minimálního preventivního programu. Je vypracován v souladu s platným zněním Školního řádu.

1/ Cíl programu

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Škola se zaměří na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách i mezi žáky a učiteli, a to bez ohledu na to, zda zde k projevům šikany již došlo či ne.

2/Odpovědnost za plnění programu:

- na tvorbě a realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci
- jeho koordinace je v kompetenci školního metodika prevence
- za realizaci a hodnocení je odpovědná ředitelka školy

3/ Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

4/ Znaký šikany

Bezmocnost oběti

Nepříjemnost útoku

Opakovanost

Nepoměr sil

Záměrnost

Samoúčelnost agrese

Dlouhodobost

Základní škola a Mateřská škola Myslibořice

č.p. 170, 675 60 Myslibořice

IČO 70279993, č.ú.: 161942138/0300, tel.: 568 864 324

e-mail: kancelar@zsmysliborice.cz www.zsmysliborice.cz

5/ Projevy šikany

- verbální šikana, přímá a nepřímá – nadávání, posměšky, urážení, rozšiřování pomluv, neodpovídání na pozdrav a otázky, agrese vyjádřena v kresbách a obrázcích, součástí je i kyberšikana – hanlivé a urážlivé zprávy SMS, MMS, na internetu, obtěžování pomocí ICQ, SKYPE, FACEBOOK, zneužití identity oběti /rozesílání zpráv jejím jménem/
- fyzická šikana, přímá a nepřímá – ničení majetku oběti, krádeže, kopání, bití, bránění oběti v dosahování jejich cílů
- smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany

Šikanování může přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých závažných případech může mít i rysy organizovaného zločinu.

Varovné signály šikany

Přímé signály

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty
- kritika žáka, výtky na jeho adresu
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků
- skutečnost, že se podřizuje příkazům
- nátlak na žáka k vykonávání trestných činů
- honění, strkání, rvačky, rány, kopání, ale je nápadné, že je oběť neoplácí

Nepřímé signály

- žák je o přestávkách osamocený, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá volen do družstva mezi posledními
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- působí smutně, ustrašeně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené, nebo znečištěné, případně rozházené
- má zašpiněný nebo poškozený oděv
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole

6/ Prevence šikanování

Ředitelka školy:

- a) odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí
- b) zajišťuje vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků

Základní škola a Mateřská škola Myslibořice

č.p. 170, 675 60 Myslibořice

IČO 70279993, č.ú.: 161942138/0300, tel.: 568 864 324

e-mail: kancelar@zsmysliborice.cz www.zsmysliborice.cz

- c) zajišťuje v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách, mezi vyučovacími hodinami, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním, podle potřeby přecházení žáků do zařízení školního stravování a do školní družiny
- d) zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní (školní) kolektiv
- e) zajistí, aby ve školním řádu byla jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení

Školní metodik prevence

- a) koordinuje plán proti šikanování
- b) spolupracuje s vedením školy, VP a TU při řešení krizových situací
- c) informuje vedení a školního metodika
- d) spolupracuje s okresním metodikem prevence, psychology, Policií ČR, OSPOD, ...
- e) podílí se na aktivitách v rámci prevence šikany
- f) prostuduje legislativní dokumenty vztahující se k problematice
- g) provádí evidenci zápisů z postupu jednání
- h) metodicky vede učitele
- i) vede záznamy o řešených případech šikany

Třídní učitelé:

- a) na začátku školního roku informují žáky i rodiče, na koho se obrátit při problémech ve škole, ale i mimo školu
- b) seznámí na začátku roku žáky i rodiče s programem proti šikaně (zápis v třídní knize)
- c) řeší okamžitě projevy sociálně patologického chování (ve spolupráci s VP a ŠMP)
- d) na začátku školního roku motivuje žáky k vytvoření třídních pravidel a dbá na jejich důsledném dodržování
- e) získává a vede si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy
- f) podporuje rozvoj pozitivních vazeb mezi žáky třídy a dbá na dodržování pravidel
- g) cíleně pracuje se vztahy ve třídě
- h) **neprodleně hlásí případy šikany vedení školy, ...**

Ostatní pedagogové:

Dodržují etický kodex pedagoga

- a) vyjadřuje jasný nesouhlas s negativními jevy
- b) podílí se na prevenci
- c) informují třídního učitele o znepokojujících skutečnostech
- d) dodržují pravidla, která si žáci vytvořili na začátku školního roku

Krizový plán

Krizový plán eliminuje či minimalizuje škody v případě, že dojde k šikanování. Plynou z něj kompetence jednotlivých osob, specifický postup a způsob řešení.

I. Postupy řešení šikanování

Plán zahrnuje dva typy scénářů:

- 1.scénář – zahrnuje situace, které zvládneme řešit vlastními silami. Do této skupiny patří postupy pro počáteční stádia šikanování a rámcový třídní program pro řešení šikanování.
- 2.scénář- škola potřebuje pomoc zvenku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a policií. Patří sem i řešení případů pokročilé a nestandardní šikany, např.výbuchu skupinového násilí vůči oběti.

1. Pro vyšetřování počáteční/zárodečné šikany lze doporučit strategii v těchto krocích

0 - prvotní informace

1 - odhad závažnosti onemocnění skupiny /šikana x škádlení/

2 - rozhovory s informátory a oběťmi

3 – nalezení a vytipování vhodných svědků

4 - rozhovor se svědky

5 - ochrana oběti

6 - rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

7 - výchovná komise

8 - rozhovor s rodiči

9 - práce se skupinou

Úzký realizační tým ve škole /URT/:

Užší realizační tým tvoří ředitel školy, zástupce ředitele, metodik prevence, výchovný poradce a třídní učitel. Užší realizační tým je hlavním článkem řízení činností souvisejících se zaváděním a ověřováním programu. Podporuje efektivní komunikaci mezi všemi pedagogy. Vytváření podmínky pedagogické práce příznivé pro budování ochrany dětí před šikanováním.

Základní škola a Mateřská škola Myslibořice

č.p. 170, 675 60 Myslibořice

IČO 70279993, č.ú.: 161942138/0300, tel.: 568 864 324

e-mail: kancelar@zsmysliborice.cz www.zsmysliborice.cz

Kriteria odhadů závažnosti šikany

Počet obětí a agresorů

Otevřenost komunikace ve skupině

Doba, po kterou šikanování trvá

Závažnost agresivních projevů /stadia šikanování)

Četnost agresivních projevů

Doplňující otázky

CO	KDO	KDE	PROČ
KDY	JAK ČASTO	JAK	

Stadia šikanování

Školní šikana má svůj zákonitý vývoj a záleží, v jakém stadiu se zastaví.

První stadium: **zrod ostrakismu**

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod.. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: **fyzická agrese a přitvrzování manipulace**

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): **vytvoření jádra**

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv pouze náhodně, šikanovat nevhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběti ti, kteří jsou osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejniže, tedy ti „slabí“.

Základní škola a Mateřská škola Myslibořice

č.p. 170, 675 60 Myslibořice

IČO 70279993, č.ú.: 161942138/0300, tel.: 568 864 324

e-mail: kancelar@zsmysliborice.cz www.zsmysliborice.cz

Čtvrté stadium: **většina přijímá normy**

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: **totalita neboli dokonalá šikana**

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Žáci jsou rozdělení na dvě sorty lidí. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

2. Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Překonání šoku pedagoga a bezprostřední záchrana oběti – odvedení oběti do kabinetu k vyučujícímu
2. Neprodleně informovat vedení školy
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi - agresori zůstanou ve třídě pod dohledem vyučujícího, který nedovolí žákům komunikovat mezi sebou
4. Domluva pedagog pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování – koordinátorem vyšetřování bude metodik prevence a domluví se s URT na dalším postupu
5. Pokračující pomoc a podpora oběti - V případě vážnějšího zranění žáka okamžitě zajistíme lékařskou pomoc. Potom co nejdříve informujeme rodiče oběti. Nejeví-li oběť známky zranění, poskytneme jí podpurnou péči. Především se snažíme utišit její panickou hrůzu a pokoušíme se navodit pocit bezpečí a ochrany. Je-li to možné, krátce se oběti zeptáme, co se ve třídě stalo a kdo jí ublížil. Použijeme otázky ke zmapování vnějšího obrazu šikanování. Návazně potom zprostředkujeme psychoterapeutickou pomoc
5. Nahlášení policii - důležitou věcí, a to hned na počátku, je ohlášení brutálního násilí policii. Je to oznámení trestného činu a naše občanská povinnost.
6. Vlastní vyšetřování - Opírá se o zásady devíti krokové strategie pro počáteční stadia. Víme však, že jde o pokročilou šikany. Počítáme tedy s organizovaným odporem proti rozkrytí. Proto je mimořádně důležité zabránit domluvě pachatelů a zinscenování křivé skupinové výpovědi. Důležité je najít nejslabší článek řetězu nespolupracujících svědků. Vzhledem k pokročilosti šikany se nevyhneme technice konfrontace. Bezpodmínečně nutné je jeho dokončení týž den, kdy k provalení šikany došlo. Znamená to, že musíme stihnout mluvit se všemi žáky. Úkolem vyšetřování je zmapování vnějšího obrazu šikanování, k němuž je rozpracován přehled konkrétních otázek
7. Vytvoření zprávy pro média

Základní škola a Mateřská škola Myslibořice

č.p. 170, 675 60 Myslibořice

IČO 70279993, č.ú.: 161942138/0300, tel.: 568 864 324

e-mail: kancelar@zsmysliborice.cz www.zsmysliborice.cz

V rámci první pomoci je nutné spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou, orgánem sociálně právní ochrany dětí, střediskem výchovné péče, Policií ČR.

II. Výchovná opatření

Práce s agresorem – jeho náhled na své chování, motivy, rodinné prostředí. V případě potřeby mu zprostředkovat péči PPP, střediska výchovné péče nebo psychiatrů. (ŘŠ, ŠMP, TU)

Pro potrestání agresorů lze užít následující výchovná opatření:

- napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitelky školy
- snížení známky z chování – vše dle klasifikačního řádu školy

V mimořádných případech lze je možno užít i jiná opatření:

- ředitelka školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- ředitelka školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

Práce s třídním kolektivem – úkolem pedagoga je přesvědčit žáky, že pracovníci školy dokážou spolehlivě zajistit ochranu slabých před silnými a respektování kázeňských norem školy.

Toho lze dosáhnout těmito kroky - pracovat na vztazích ve skupině, dále je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli. (TU, případně jiný odborník).

Práce s obětí - po vyšetření a potrestání agresorů je nutné poskytnout bezpečnost oběti, jež může být zajištěna některým z následujících způsobů:

- osobní setkávání s obětí v nějakém rozumném intervalu
- setkáváním pedagoga s loajálními informátory
- **stanovením ochránců oběti (ze třídy nebo z vyšších ročníků)**
- intenzivním sledováním situace, včetně docházky oběti
- zprostředkováním péče v odborném zařízení a udržováním kontaktu s jeho pracovníkem
- intenzivnější spolupráce s rodiči.

III. Spolupráce s rodiči

- na začátku školního roku seznamuje ředitelka školy na schůzi SRPDŠ rodiče o problematice šikany
- třídní učitelé seznamují na třídních schůzkách rodiče s Krizovým plánem školy – odkaz na webové stránky školy a doporučují vhodný postup, co dělat v případě, když se dozvedí o šikanování
- pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědná ředitelka školy

Základní škola a Mateřská škola Myslibořice

č.p. 170, 675 60 Myslibořice

IČO 70279993, č.ú.: 161942138/0300, tel.: 568 864 324

e-mail: kancelar@zsmysliborice.cz www.zsmysliborice.cz

- při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy ŠMP, VP, TU jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora

Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.

IV. Spolupráce školy se specializovanými institucemi

Při předcházení případu šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy ŠMP, VP, TU s dalšími institucemi a orgány:

V resortu školství – s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, speciálně pedagogickým centrem

Phdr. Jana Matějková, Okresní školní koordinátor patolog. jevů, PPP Třebíč, Vltavinská 1278, 568 848 815, 568 848 816

Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, ZŠ a školní jídelna, Brno (pobočka Brno-Pisárky), 549 240 166

SPC Jihlava, Demlova 28, 567 331 711

Občanské sdružení STŘED: Klub mládeže Hájek, Mládežnická 229, Třebíč, 568 843 732
sdruzeni@stred.info

Krajský školní koordinátor preventivních aktivit KÚ Vysočina, Mgr. Petr Horký, Žižkova 57, 587 83 Jihlava, tel.: 564 602 111, 564 602 222, email: horky.p@ku.ji.cz

V resortu zdravotnictví – s pediatry, odbornými lékaři, psychiatry
Dětská psychiatrická ambulance Třebíč, Mudr. Novosádová, 568 808 379

V resortu sociální péče – s orgánem sociálně právní ochrany dětí
Městský úřad Třebíč, Oddělení sociálně-právní ochrany dětí, 568 805 249

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování ředitelka školy oznámí tuto skutečnost Policii ČR. Policie ČR, obvodní oddělení Hrotovice, 974 277 601

Program schválen na pedagogické radě 16.1.2012

Vypracovala: Mgr. Lenka Brabencová

Ředitelka školy: Mgr. Libuše Davidová

10.1.2012